

Цитування:

Сенько Т. В. Хаби як інноваційна складова соціокультурного простору. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2022. № 4. С. 35–41.

Сенько Тетяна Владиславівна, аспірантка Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-1910-9466>
aspirantura@nakkkim.edu.ua

Senko T. (2022). Hubs as Innovative Element of Sociocultural Space. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 4, 35–41 [in Ukrainian].

ХАБИ ЯК ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Мета роботи – дослідження хабів, їх основних функцій, особливостей, визначення їх місця і ролі в ієрархії сучасного соціокультурного простору. **Методологія дослідження** ґрунтується на застосуванні міждисциплінарного підходу щодо поставленої проблематики та сукупності таких методів: аналітичного, компаративного, культурологічного, структурно-логічного. **Наукова новизна:** комплексно проаналізовано функціонування хабів у контексті новітніх тенденцій у соціокультурній сфері; окреслено різновиди сучасних культурних центрів; проаналізовано поняття «креативний», «молодіжний», «соціальний», «бібліохаб»; розглянуто нормативно-правову документацію, що регламентує діяльність окремих культурних хабів; здійснено аналіз сучасного стану впровадження хабів у вітчизняній культурній практиці. **Висновки.** Попри широке використання поняття «хаб», чіткого однозначного його визначення немає. З огляду на думки дослідників сучасний хаб можна охарактеризувати як осередок, де відбуваються спілкування і співпраця, де сконцентровані різноманітні ресурси, проходять навчання і тренінги, набувають досвід, акумулюються нові ідеї, реалізація яких потребує об'єднання однодумців та інтелектуальних напрацювань. Діяльність інноваційних осередків може здійснюватися як у реальному, так і в віртуальному просторі. За місцем розташування хаб може бути створеним: на базі реального приміщення; віртуальним, що знаходиться онлайн на спеціальних серверах; комбінованим, з поєднанням ознак реального та віртуального хабів. У соціокультурній сфері під цим поняттям розуміють: центр діяльності, центр подій, майданчик для зустрічей. Хаби різняться структурою, набором послуг, спрямуванням діяльності та локацією. Відповідно до критеріїв у сфері культури виділяють такі різновиди хабів: креативні, молодіжні, бібліохаби, освітні, соціальні. У світовій практиці хаби затребувані й популярні. Щодо України, то їх поширення тільки набирає оберти. Загалом культурні простори, хаби, коворкінги відіграють важливу суспільну функцію і є центрами розвитку та дозвілля, які стають частиною повсякденного життя людей. Такі центри набувають активного поширення і розвитку у вітчизняній соціокультурній практиці.

Ключові слова: хаби, креативні хаби, бібліохаби, молодіжні хаби, соціокультурний простір, коворкінги.

Senko Tetiana, Graduate Student, National Academy of Culture and Arts Management

Hubs as Innovative Element of Sociocultural Space

The purpose of the article is to study hubs, their main functions, features, as well as to determine their place and role in the hierarchy of modern socio-cultural space. **The research methodology** is based on the application of an interdisciplinary approach to the problem and a set of the following methods: analytical, comparative, cultural, and structural-logical. **Scientific novelty.** The functioning of hubs was comprehensively analysed in the context of the latest trends in the socio-cultural sphere; types of cultural spaces are designed; the concepts of «creative», «youth», «social», «bibliohub» have been analysed. Legal documentation regulating the activities of individual cultural hubs has been reviewed; an analysis of the current state of implementation of hubs in domestic cultural practice has been carried out. **Conclusions.** As a result of the conducted research, it was established that with the wide use of the term «hub», there is no clear and unambiguous definition of this concept. Based on the opinion of researchers, modern experience can be characterised as a centre where communication and cooperation are concentrated, where various resources are concentrated, education and training occurs, experience is gained, new ideas are accumulated, the implementation of which requires the unification of like-minded people and intellectual development. The activity of innovation centres can be manifested both in real and virtual space. By location, the hub can be created: on the basis of free space; virtual, located online on special servers; combined, with a combination of features of real and virtual hubs. In the socio-cultural sphere, this term means «centre of activity», «event centre», or «meeting ground». Hubs are defined by their structure, set of services, direction of activity, and location. According to the criteria, the following types of hubs are distinguished in the field of culture: creative, youth, library, educational, and social hubs. In global practice, hubs are in demand and popular. As for Ukraine, their spread is only gaining momentum. In general, it can be argued that cultural spaces, hubs, and co-working spaces play an important social function and are centres of development and leisure that become part of people's everyday life. These centres are actively spreading and developing in domestic socio-cultural practice.

Key words: hubs, creative hubs, library hubs, youth hubs, socio-cultural space, co-working spaces.

Актуальність теми дослідження. Протягом тривалого часу традиційними культурними центрами переважно були бібліотеки, музеї, будинки культури, театри, кінотеатри. Вони пропонували пасивне споживання культурного продукту. У закладах культури набували знання, досвід, отримували задоволення, проте неможливо було взаємодіяти з культурою в інтерактивний спосіб. Зараз концепція культурних осередків змінюється. Новітні культурні простори шукають способи об'єднати свою аудиторію за рахунок культурного продукту, спільних інтересів, обговорення актуальних тем; формують довкола себе творчу спільноту; це майданчик для спілкування, співпраці осіб за інтересами, місце генерації креативних ідей та їх реалізації. Стрімкий розвиток технологій і зміна стереотипів сприяють трансформації традиційних культурних осередків, перетворенню їх на новітні соціокультурні простори, хаби. Активне поширення цього явища спонукає до всебічного його вивчення.

Аналіз досліджень і публікацій. На сьогодні питання виникнення, розвитку, особливостей функціонування хабів привертає дедалі більше увагу науковців і креативної спільноти. Так, зарубіжний досвід (Нідерланди, Бельгія) діяльності інформаційних, освітніх центрів досліджує О. Гриценчук [5]. Деяким аспектам перетворення бібліотек на культурні осередки нового типу присвячені публікації Ю. Амелченка [1], О. Бояриної [3]. Дослідники О. Гуменна й Н. Чала зосередили свій науковий інтерес на вивченні світового досвіду креативних хабів, створених при університетах, окреслили показники рівня їхньої успішності, наголосили на вагомому внеску досліджуваних хабів у появі стартапів, нових робочих місць тощо [7].

Певним підґрунтям для дослідження стала публікація О. Семенюк, у якій описано п'ятирічну діяльність відомих в Україні хабів, проаналізовано їхній стан сьогодні й визначено перспективи розвитку [15]. З урахуванням активного поширення хабів вважаємо недостатнім науковий доробок з окресленого питання, що робить наше дослідження видається актуальним і своєчасним.

Мета роботи – дослідити хаби, їхні основні функції та особливості, визначити місце та роль хабів в ієрархії сучасного соціокультурного простору.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні поняття «хаб» є популярним і широкоживаним у багатьох сферах життя. Саме слово англійського походження, бере

початок від «hubbe», що означає сукупність, жмут. Буквально «хаб» – центр, ступиця колеса, у широкому значенні – це вузол будь-якої мережі. У соціокультурній сфері під хабом розуміють: центр діяльності, центр подій, майданчик зустрічей, точку збору. Різноманітність хабів визначають їх структурою, набором послуг, спрямуванням діяльності та локацією. В нашому дослідженні зосередимо увагу на таких різновидах хабів у соціокультурній сфері, як креативні, молодіжні, бібліохаби, освітні, соціальні.

На сьогодні немає чіткого визначення поняття «креативний хаб». Найчастіше під креативними хабами розуміють організації, що активно використовують свою інфраструктуру та площу для нетворкінгу, організаційного становлення та розвитку бізнесу в галузі культури й творчих індустрій.

У «Глосарії креативних індустрій» пропонують таке визначення: «креативний хаб – це творчий центр, який надає простір та забезпечує умови для творчої роботи; спосіб організації роботи, в основі якого лежить динамічне поєднання різноманітних талантів, дисциплін та навичок для посилення інноваційного потенціалу певного проекту. До основних видів таких центрів належать: коворкінги, майстерні, інкубатори, лабораторії та кластери [17]. Фахівці тлумачать креативний хаб і як багатофункціональний центр або територію для активного розвитку творчого підприємництва, генерації ідей та продуктів [6]. Креативні хаби одночасно є центром та основною складовою системи креативної економіки.

Креативні хаби – явище відносно не нове. Визначити точну дату їх появи неможливо, спочатку з'явилася тенденція, коли люди потребували спільних дій, інструментів і для цього шукали певних місць для зібрання та реалізації своїх планів. Так, наприкінці 80-х років минулого століття у Каліфорнії в місті Пало-Альто поступово сформувалася група осіб, що почала експериментувати з комп'ютерами, новітніми технологіями та виробляти відповідні продукти на ринок. Отже, виникло середовище, що створило інфраструктуру креативних хабів, де можна було працювати.

На замовлення Європейської креативної бізнес-мережі 2015 року було проведено понад 100 опитувань та 12 глибоких інтерв'ю, проаналізовано 200 хабів. Результати цього дослідження дають точку відліку для розуміння, що таке креативні хаби, у чому суть їхньої діяльності, яка їхня мета. Отже,

креативні хаби – це організації, що використовують свою площу й інфраструктуру для нетворкінгу, організаційного та бізнес-розвитку в галузі культури й творчих індустрій. У результаті вивчення встановлено, що всі креативні хаби мають спільну мету – домогтися позитивних змін в економіці, бізнесі та суспільстві. Переважна більшість хабів, яких опитали (84%), переконана, що вони допомагають фрилансерам більш ефективно працювати, людям загалом ставати соціально активними, бути продуктивними та щасливими. 76% стверджують, що вони суттєво підтримують креативну індустрію, 74% хабів перетворюють певні будинки в артоб'єкти, інвестуючи в них частину свого прибутку [9].

Як свідчить світова практика, найбільшого успіху досягають креативні хаби, створені при університетах. Саме університети мають можливість вибудувати універсальну інфраструктуру та надати відповідний простір, що сприяє навчанню, творчості і спрямований на розвиток окремих людей і культури загалом. Саме ці хаби є центрами зародження нових ідей і подальшої їх комерціалізації. Так, у Стенфордському університеті створено хаб з інновацій, творчості та співпраці. Дослідницька міждисциплінарна лабораторія в Массачусетському технологічному інституті розробляє проекти, спрямовані на зближення науки, технології, мультимедіа, дизайну та мистецтва [7]. В Україні спостерігаємо розвиток організаційних креативних хабів: майстерні, лабораторії, коворкінги, інкубатори, кластери. Створені нові місця дають змогу більшій кількості осіб розвиватися та реалізувати власні творчі здібності, таланти.

Доречно згадати відомий креативний хаб IZONE – один з перших створених в Україні коворкінгів для креативних індустрій та місце, де проводять різні культурні заходи. У 2014 році був змушений переїхати з Донецька в Київ, розташований на території судноремонтного заводу. Цей культурний простір пройшов стадію змін, адаптації та вироблення нової стратегії розвитку. На початковому етапі роботи організатори ставили за мету максимально заповнити простір активними креативними особистостями: художниками, майстрами, підприємцями. Пропонували широкий набір майстерень та інструментів: фотолабораторія, майстерні деревообробки, шиття, шовкодруку тощо. За користування інструментами й простором як коворкінгом вводили оплату. Невдовзі взяли за основу модель створення незалежних команд, які були

зацікавлені в розвитку своєї справи та самі розробляли програму й бізнес-план. Із часом акцент зробили на співпрацю з креативними підприємцями: розробили спеціальні програми, проводили курси, фестивалі для компаній-початківців. Тепер на території хабу розташовані виробничі стартапи, переважно фешн-індустрія, також є виробництво органічних продуктів. Директор культурного простору IZONE, спираючись на свій досвід, стверджує, що «зараз люди бачать хаби як професійне місце роботи, налагодження контактів, втілення проєктів, бізнес-освіти, пошук колег тощо. На теперішньому етапі це ... серйозний робочий інструмент, а також місце освіти і вдосконалення своїх ідей, майданчик для набуття досвіду та професійних порад» [15].

Значна кількість класичних культурних інституцій сьогодні змінюється і перетворюється на креативні хаби. Вони не надають приміщень чи офісів для фрилансерів, проте пропонують простір для співпраці, спілкування, навчання творчим особам. Прикладом може стати Довженко-Центр у Києві, що динамічно розвивається. З 2017 року в Україні спостерігаємо розширення мережі молодіжних хабів, які за традицією називають центрами, чи за європейським прикладом – просторами. Молодіжні хаби – це публічний простір нового типу, де молоді люди віком від 14 до 35 років у межах певної територіальної громади отримують можливість вільно спілкуватися, розвиватися, бути соціально активними, навчатися, а також активно відпочивати.

Вагомим підґрунтям для розвитку інноваційних молодіжних середовищ стало ухвалення законодавчої бази, а саме: зміни до Бюджетного кодексу України (2017), Типове положення для молодіжних центрів, Типове положення про експертну раду при молодіжному центрі [14], а також Національний знак якості для молодіжних центрів (за аналогією до Знака якості Ради Європи для молодіжних центрів), де чітко встановлено критерії оцінки ефективності функціонування регіональних і місцевих молодіжних осередків [13].

Відповідно до принципів діяльності та завдань молодіжні хаби мають стати унікальними установами європейського зразка, які одночасно можна використовувати як: майданчик для проведення концертів, вистав, виставок, лекцій, майстер-класів, конференцій, форумів; платформи для самоорганізації активної частини молоді; місцем для співпраці за інтересами й уподобаннями (культурно-

мистецькими, освітніми, спортивними тощо); місцем зібрання молоді з активною громадською позицією для продукування ідей і консолідації зусиль щодо впровадженню нових культурних проєктів.

Одним із прикладів активної участі молоді у створенні мережі хабів задля зміни якості життя і дозвілля є Закарпаття. Так, громадська організація «Простір молоді» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку відкрили хаби в Тячеві, Рахові, Перечині, Батьові й ін. Місцем локації переважно є занедбані приміщення клубів чи будинків культури, які власноруч ремонтує та облаштовує креативна небайдужа молодь. Передбачено відкриття хабів в містах Іршава та Виноградів. У молодіжному хабі в Іршаві, який має назву «Пак Дись», планує проводити майстер-класи, зустрічі, бесіди, лекції з успішними особами, тренінги для розвитку комунікативних можливостей тощо [4].

Активно функціонує хаб у невеликому закарпатському селі Довге на Іршавщині. Створений він за ініціативи місцевої вчительки та двох школярів, самі засновниці називають його простором можливостей або Довге хаб. Запуск проєкту та облаштування хабу тривали майже рік. Фінансово-матеріальну сторону питання вирішували різними способами збору коштів: здача макулатури, показ фільмів просто неба, організація та проведення благодійного ярмарку, звернення до волонтерів та благодійників тощо. Приміщення безкоштовно надала сільська рада, комп'ютери передали компанії ЕРАМ та Code Clud. У приміщенні навели лад, додали дерев'яні меблі, м'які крісла, подушки, пофарбували його.

Загалом хаб працює за такими напрямками: навчання та спілкування; іноземні мови: англійська, німецька, словацька; STEM-освіта; показ документальних фільмів, організація виставок. Тут діє перший буккросинг: щоб взяти книгу почитати, потрібно принести й залишити свою, нову й цікаву книгу. Хаб має гарну бібліотеку сучасних книжок (для прикладу Ювала Ной Харарі, Ніла Фергюсона, чи Дмитра Кулеби «Війна за реальність»), які придбали за кошти, зібрані через фейсбук. Активісти хабу облаштовують спортивний майданчик і розробляють проєкти з благоустрою села тощо. Як зазначають організатору хабу, на порядку денному стоїть питання передачі центру на баланс сільської ради Довжанської об'єднаної територіальної громади й отримати офіційно посаду адміністратора із заробітною платою [16].

Реформуванню освітньої сфери в Україні

сприяє створенню хабів. Міністерство освіти і науки України, починаючи з 2016 року, активно реалізує проєкт «Нова українська школа», у межах якого передбачено створення мережі опорних шкіл – освітніх хабів в усіх регіонах країни, які мають на меті надати всім дітям рівний доступ до якісної освіти. Базою для створення хабів визначено заклади загальної середньої освіти. Станом на січень 2022 року створено 1794 школи-хаби [11].

Через війну, розпочату росією проти України, мільйони людей змушені були залишити свої домівки, стати внутрішніми переселенцями чи взагалі виїхати за кордон. На сьогодні пріоритетним проєктом у сфері освіти є створення мережі освітніх хабів, метою яких є швидка і якісна організація навчального процесу та побуту для вимушених переселенців. Проєкт реалізує концепцію навчання впродовж життя.

Перший освітній хаб було відкрито в Хмельницькому в приміщенні політехнічного коледжу. Цільовою аудиторією хабів визначено внутрішньо переміщених осіб: учнів, студентів і батьків здобувачів освіти. Вільний доступ мають і жителі області. Невдовзі освітні хаби відкрилися в Києві, Тернополі, Вінниці, Львові, Луцьку, Рівному, Чернівцях, Львові та Ужгороді. Освітні хаби почали функціонувати в шести країнах Європейського Союзу і Великій Британії – там, де перебуває велика кількість українців.

В освітніх хабах українцям надають 14 безкоштовних пропозицій, як: тестування для визначення власних здібностей; надання психологічної допомоги; вивчення англійської мови чи мови країни, у якій перебуває особа; оволодіння сучасними технологіями чи вироблення навичок затребуваних професій тощо. У контексті нашого дослідження важливо розглянути питання функціонування бібліохабів, які довели свою ефективність. За кордоном вони докорінно змінили бібліотечну систему, зберегли культурно-просвітницький характер цих громадських місць, але переосмислили свої функції. Сучасні європейські бібліотеки – це поєднання знань, естетичного дизайну, сучасних технологій і комунікації між людьми. Бібліотеки сучасного світу – це високотехнологічні комфортні громадські простори з функціями коворкінгу, що орієнтовані на особистість і мають змінюватися відповідно до її потреб. У світі з'являється все більше бібліохабів, які стають центрами зосередження соціокультурного життя не тільки району, а й окремого міста загалом.

На сьогодні чіткого визначення поняття «бібліохаб» немає. Одні вважають, що це структурний підрозділ бібліотеки (інформаційний центр), чи відремонтоване із сучасним дизайном приміщення бібліотеки, чи окрема кімната для проведення тренінгів, майстер-класів для активних людей тощо.

Погоджуємося з тими, хто сприймає бібліохаб як «сучасний багатофункціональний, вільний і доступний бібліотечний простір для спілкування, соціальних ініціатив, особистісного розвитку, навчання, творчості та активного дозвілля» [2]. В Україні процес модернізації бібліотек, перетворення їх на сучасні культурні центри розпочався 2017 року. На сьогодні хаби функціонують у багатьох великих і малих населених пунктах, стають центрами соціокультурного життя, територіями креативного навчання, дозвілля, спілкування, самовираження і самовдосконалення. Так, бібліотека імені П. Тичини (Київ) стала сучасним хабом з новим фірмовим стилем і логотипом. Окрім універсального бібліотечного фонду, відкрито зону WI-Fi, місця для роботи з ноутбуком, дитячий куточок, зону з настільними та відеоіграми. Передбачено обладнання для осіб з проблемами зору. Для людей старшого віку безоплатно діють курси комп'ютерної грамотності. Для змістовного дозвілля працюють клуби: «Літературне перехрестя», «Золотий вік», «Феміда». Бібліохаби проводять культурні презентації, зустрічі з письменниками, кінопокази фестивалів фільмів, різні тренінги тощо [8].

Зростає мережа й соціальних хабів. Так, за підтримки Асоціації міст України загалом створено та функціонує дев'ять регіональних соціальних хабів. Їхня діяльність окреслена такими завданнями: допомагати органам місцевого самоврядування в організації якісного соціального захисту, соціального забезпечення, захисту прав дітей.

З початком повномасштабної агресії росії проти України створені соціальні хаби для внутрішньо переміщених осіб. Так, з 30 березня в м. Дніпро на базі Центру сучасної культури відкрито соціальний хаб. У приміщенні центру функціонують декілька просторів: лекторій-майстерня, коворкінг, бібліотека, зона відпочинку, дитяча кімната. У хабі працює волонтерська група, яка проводить тренінги з надання першої медичної допомоги, навчає правильній поведінці при обстрілах і руйнуванні будинків. Дитяча кімната розрахована для гостей від 6 до 13 років, які можуть приєднатися до курсу «Артсвіт дітям»,

опанувати шість видів мистецтва: ліпку, живопис, інсталяція, колаж, перформанс, графіка. Лекторій-майстерня розрахована переважно на підлітків, у цьому просторі проходять лекції, воркшопи від лабораторії Ksi Prostir. Охочі можуть навчитися робити витинанки, писанки тощо.

Хаб працює щоденно, окрім понеділка. Для внутрішніх переселенців вхід вільний, а місцеві вносять плату залежно від можливостей кожного. Зазначено, що всі кошти перераховують на потреби медиків, Сили територіальної оборони і Збройних сил України [10].

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що, попри широке використання поняття «хаб», чіткого однозначного визначення його немає. Проаналізувавши погляди дослідників щодо цього питання, сучасний хаб можемо охарактеризувати як осередок, де відбуваються спілкування і співпраця, де сконцентровані різноманітні ресурси, проходять навчання та тренінги, набувають досвід, акумулюються нові ідеї, реалізація яких вимагає об'єднання однодумців та інтелектуальних напрацювань. Діяльність інноваційних осередків може здійснюватися як у реальному, так й у віртуальному просторі. За місцем розташування хаб може бути створеним: на базі реального приміщення; віртуальним, тобто знаходитися онлайн на спеціальних серверах; комбінованим – поєднувати ознаки реального та віртуального хабів. У соціокультурній сфері під цим поняттям розуміють: центр діяльності, центр подій, майданчик зустрічей. Різноманітність таких осередків визначена їхньою структурою, набором послуг, спрямуванням діяльності та локацією. У сфері культури виділяють такі різновиди хабів: креативні, молодіжні, бібліохаби, освітні, соціальні. У світовій практиці хаби затребувані та популярні. Щодо України, то їх поширення тільки набирає обертів. Загалом можемо стверджувати, що культурні простори відіграють важливу суспільну функцію і є центрами розвитку та дозвілля, які стають частиною повсякденного життя людей. Такі центри набувають активного поширення і розвитку у вітчизняній соціокультурній практиці.

Література

1. Амелюченко Ю. С. Новий простір бібліотеки: популярність, репутація, бренд. З досвіду роботи. Одеса. 2017. 11 с. URL: https://biblioteka.od.ua/wp-content/uploads/2018/01/Novyj-prostir-biblioteki-populyarnist_-reputatsiya_brend.pdf (дата звернення:

15.09.2022).

2. Бібліохаб як сучасний бібліотечний простір. Запорозька обласна універсальна наукова бібліотека. URL: <https://zounb.zp.ua/resourse/zaporizkyy-kray/zaporizhzhya-bibliotechne/fahova-osvita/bibliohab-yak-suchasnij-bibliotechnij-prostir> (дата звернення: 12.09.2022).

3. Бояринова О. Що таке сучасна бібліотека. *День*. 2019. 30 вересня. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/shcho-take-suchasna-biblioteka>. (дата звернення: 05.09.2022).

4. Гичка Г., Тужанська Р., Гурницька Е. «Хаб – не паб, а місце для культурного дозвілля»: як молодь Закарпаття змінює свої громади. *Varosh*. URL: <https://varosh.com.ua/projects/hab-to-ne-pab-a-misczedlya-kulturnogo-dozvillya-yak-molod-zakarpattya-zminyuje-svoyi-gromady> (дата звернення: 17.09.2022).

5. Гриценчук О. О. Цифрові освітні хаби для підтримки громадянської освіти як складова інформаційно-цифрового навчального середовища: досвід Нідерландів, Бельгії та України. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2020. Т. 79. №. 1. С. 341–360.

6. Гуменна О. Креативні хаби як ядро креативної економіки. URL: <http://ukraine2030.org/uk/blog/view/210-KREATIVNI-HABI-JAK-JADRO-KREATIVNOYI-EKONOMIKI> (дата звернення: 12.09.2022).

7. Гуменна О. В., Чала Н. Д. Створення креативних хабів при університетах: світовий досвід та чинники успіху. *Наукові записки НаУКМА*. 2019. Т. 4. №.1.

8. Князька-Ханова М. У Києві бібліотеку перетворили на сучасний хаб. *Сьогодні*. 2019. 4 жовтня. URL: <https://kiev.segodnya.ua/ua/kiev/kother/v-kieve-biblioteku-prevratili-v-sovremennyu-hab-foto-1341036.html>. (дата звернення: 17.09.2022).

9. Креативні хаби: місія і потреби. URL: <https://www.culturepartnership.eu/article/kreativnie-habi-missiya-i-potrebnosti> (дата звернення: 07.09.2022).

10. Мураха І. У Дніпрі відкрився соціальний хаб для внутрішніх мігрантів. URL: https://dniprograd.org/2022/04/02/u-dnipri-vidkrivsvya-sotsialniy-khab-dlya-vnutrishnikh-migrantiv_91181 (дата звернення: 21.09.2022).

11. Опорні школи. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/oporni-shkoli> (дата звернення: 02.09.2022).

12. Освітній хаб міста Києва. Територія нових можливостей для кожного. URL: <https://eduhub.in.ua/> (дата звернення: 03.09.2022).

13. Про затвердження Національного знаку якості та критеріїв якості для молодіжних центрів : наказ Міністерства молоді і спорту України від 03.08.2017 № 3284. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1061-17#Text> (дата звернення: 14.09.2022).

14. Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1014-2017-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 15.09.2022).

15. Семенік О. 5 років тому вперед: як розвивались хаби та культурні простори. URL: <https://pryvit.media/article/cultural-hubs/> (дата звернення: 11.09.2022).

16. Тужанська Р. Довге хаб: як школярки та вчителька з інформатики змінюють рідне село в закарпатській глибинці. URL: <https://varosh.com.ua/projects/dovge-hab-yak-shkolyarky-ta-vchytelka-informatyky-zminuyut-ridne-selo-v-zakarpatskij-glybinczi>. (дата звернення: 15.09.2022).

17. Український центр культурних досліджень. Глосарій креативних індустрій. URL: <https://uccs.org.ua/hlosarij-kreatyvnykh-industrij> (дата звернення: 11.09.2022).

18. HUB school. URL: <http://hubschool.com.ua/privateschool>. (дата звернення: 11.09.2022).

References

1. Amelchenko, Y. S., (2017). New library space: popularity, reputation, brand. From work experience. Odesa. Retrieved from: https://biblioteka.od.ua/wp-content/uploads/2018/01/Novyj-prostir-biblioteky-populyarnist-reputatsiya_brend.pdf [in Ukrainian].

2. Bibliohub as a modern library space. Zaporozhye Regional Universal Scientific Library. (2021). Retrieved from: <https://zounb.zp.ua/resourse/zaporizkyy-kray/zaporizhzhya-bibliotechne/fahova-osvita/bibliohab-yak-suchasnij-bibliotechnij-prostir/> [in Ukrainian].

3. Boyarinova, O. (2019). What is a modern library. Day. 30 September. <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/shcho-take-suchasna-biblioteka> [in Ukrainian].

4. Gychka, G., Tuzhanska, R., Gurnytska, E. (2020). «Hub is not a pub, but a place for cultural leisure» – how the youth of Transcarpathia are changing their communities». *Varosh*. Retrieved from: <https://varosh.com.ua/projects/hab-to-ne-pab-a-misczedlya-kulturnogo-dozvillya-yak-molod-zakarpattya-zminyuje-svoyi-gromady> [in Ukrainian].

5. Gricenchuk, O. O. (2020). Digital educational hubs to support civic education as a component of the information and digital educational environment: the experience of the Netherlands, Belgium and Ukraine, 79 (5) [in Ukrainian].

6. Gumenna, O. V. (2020). Creative hubs as the core of the creative economy. Retrieved from: <http://ukraine2030.org/uk/blog/view/210-KREATIVNI-HABI-JAK-JADRO-KREATIVNOYI-EKONOMIKI> [in Ukrainian].

7. Gumenna, O. V., Chala, N. D. (2019). Creation of creative hubs at universities: global experience and success factors. *Proceedings MaUKMA*, 4 (1) [in Ukrainian].

8. Knyazka-Hanova, M. (2019). In Kyiv, the library was turned into a modern hub. Today. 4 October [in Ukrainian].

9. Creative hubs: mission and needs. Retrieved from: <https://www.culturepartnership.eu/article/kreativnie-habi-missiya-i-potrebnosti> [in Ukrainian].

10. Muraxa, I. (2022). A social hub for internal migrants has opened in Dnipro. Retrieved from: <https://dniprograd.org/2022/04/02/u-dnipri-vidkrivsvya->

sotsialniy-khab-dlya-vnutrishnikh-migrantiv91181 [in Ukrainian].

11. Support schools. Ministry of Education and Science of Ukraine. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/oporni-shkoli> [in Ukrainian].

12. The educational hub of the city of Kyiv. The territory of new opportunities for everyone. Retrieved from: <https://eduhub.in.ua/> [in Ukrainian].

13. On the approval of the National Quality Mark and quality criteria for youth centers. (2017). Order of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine. 03.08.2017, № 3284. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1061-17#Text> [in Ukrainian].

14. On the approval of standard regulations on the youth center and on the expert council at the youth center. (2017). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. 20 December. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1014-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

15. Simenik, O., Forward 5 years ago: how hubs and cultural spaces developed. Retrieved from: <https://pryvit.media/article/cultural-hubs/> [in Ukrainian].

16. Tuzhanska, R. Long hub: how schoolgirls and a computer science teacher change their native village in the Transcarpathian hinterland. Retrieved from: <https://varosh.com.ua/projects/dovge-hab-yak-shkolyarky-ta-vchytelka-informatyky-zminyuyut-ridne-selo-v-zakarpatskij-glybinczi> [in Ukrainian].

17. Ukrainian Center for Cultural Studies. Glossary of creative industries. Retrieved from: <https://uccs.org.ua/hlosarij-kreatyvykh-industrij>. [in Ukrainian].

18. HUB school. Retrieved from: <http://hubschool.com.ua/privateschool> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.10.2022

Отримано після доопрацювання 11.11.2022

Прийнято до друку 18.11.2022